

Gereedheidskist competentiegericht beoordelen

Veel vragen, veel antwoorden

Competentiegericht beoordelen speelt een sleutelrol bij de invoering van competentiegericht onderwijs, maar is lastig. De digitale gereedheidskist competentiegericht beoordelen moet helpen bij de invoering ervan.

Wat is '360° feedback', of een *peer assessment*? Hoe doe je een 'criteriumgericht interview'? Of hoe meet je competenties? Kun je alle competenties wel meten? Het zijn vragen waar steeds meer docenten tegen aanlopen in alle onderwijsvormen, merken de onderwijsondersteunende instellingen. De landelijke pedagogische centra, Cito, en de leerstoelgroep Educatie- en competentiestudies van Wageningen Universi-

teit hebben daarom de handen ineen geslagen. Het project 'Gereedheidskist Competentiegericht Beoordelen' moet docenten helpen bij de ondersteuning. Sinds dit voorjaar is de gereedheidskist online beschikbaar.

Worstelen

Competentiegericht beoordelen speelt een sleutelrol bij de invoering van het competentiegericht onderwijs, maar is

ook lastig. Scholen worstelen ermee. Dat is de reden waarom de Beleidsgroep Onderwijsvernieuwing van de Groene Kennis Coöperatie competentiegerichte beoordeling als een van de thema's heeft genoemd om uit te werken. Ambitie is dat er in 2010 voldoende geschikte competentiegerichte beoordelingsarrangementen zijn ontwikkeld voor alle niveaus van het groene onderwijs: vmbo, mbo, hbo en wo.

Dit was een van de aanleidingen om met het project te starten. Het moet helpen die beoordelingsarrangementen te ontwikkelen. Het project startte in 2006 onder leiding van Harm Biemans van de leerstoelgroep ECS. Daarnaast participeren ondersteunende instellingen als APS, CPS, KPC Groep, Cito en Silo.

Grote verschillen

"Het is goed dat we als onderwijsondersteuners op dit gebied samenwerken," vindt Biemans, "er is veel kennis en afzonderlijke activiteiten raken elkaar." De leerstoelgroep doet bijvoorbeeld onderzoek, Cito ontwikkelt beoordelingsvormen en trainingen en de pedagogische centra ondersteunen scholen bij de invoering van competentiegericht leren, toetsen en beoordelen. Waar docenten behoefte aan hebben, daar had elke projectdeelnemer vanuit zijn eigen kennis en ervaring wel ideeën over: Criteria, ervaringen en werkwijzen bijvoorbeeld. Maar dat was niet genoeg. De gereedheidskist moet echt praktisch zijn en aansluiten bij de wensen van scholen. Daarom hielden ze in de loop van 2006 twee inventarisaties onder lopende RIGO-projecten en op groene onderwijsinstellingen: Wat zijn de echte wensen en behoeften? Wat zijn ervaringen? Hoe is de stand van zaken?

Conclusie was dat competentiegericht beoordelen bij de meeste onderwijsinstellingen hoog op de beleidsagenda staat, dat de ambities verschillen maar

De gereedchapskist is een goed hulpmiddel om te werken aan competentiegerichte toetsing, vinden (v.l.n.r.) Karen van den Broek, Judith Gulikers en Harm Biemans, maar er is wel meer nodig

dat ze nog niet zo veel ervaring hebben. Veel docenten zijn nog niet goed toegerust voor competentiegericht beoordelen en hebben vooral veel vragen. Hoe doe je het? Hoe kun je competenties in kaart brengen? Schoolleiders zoeken naar manieren om het in te voeren, om het aan te laten sluiten op een onderwijskundige visie of zoeken een manier om het te organiseren. Karen van den Broek (CPS) noemt als voorbeeld docenten op het mbo in Eelde (AOC Terra) die met organisatorische vragen zitten. De cursisten van de bbl-opleidingen zijn een dag in de week op school. Het is voor hen heel lastig op die ene dag assessments te organiseren. De docenten zoeken naar methoden, ze hebben problemen om de beschikbare tijd te vinden. “Het zijn echt vragen

waar docenten mee worstelen. We willen ze erbij ondersteunen.”

Werkplaatsen

Antwoorden op de vele vragen zijn er wel. Want over competentiegericht beoordelen is veel materiaal geproduceerd zoals proeven van bekwaamheid, richtlijnen of beschrijvingen van processen. Er is veel gepubliceerd en er is veel kennis bij de ondersteunende instellingen. De online gereedchapskist geeft informatie bij veel vragen. Je kunt er bijvoorbeeld vinden wat *360 feedback* is, en wanneer je die inzet en hoe. Of wat een criteriumgericht interview is. Er staan veel bronnen en hulpmiddelen op de website. Als je nog niet veel van het onderwerp weet, is het handig om te beginnen bij de de rubriek ‘vraag en antwoord’,

vindt Gulikers (Leerstoel ECS). Je kunt ook heel gericht zoeken als je zelf al specifieke vragen hebt, bijvoorbeeld over hoe je een *peer-assessment* kunt maken of wat er van je verwacht wordt als formatieve beoordelaar.

Het zijn niet alleen de praktische vragen waar scholen mee worstelen. “Steeds vaker,” zegt Van den Broek, “zijn het ook de strategische vragen. Hoe kun je het proces organiseren? Vanuit welke onderwijskundige visie zetten we het op? Het is de invalshoek vanuit het management. Scholen ontdekken dat het beoordelingsproces congruent moet zijn met de onderwijskundige visie.” De kist is een instrument dat kan helpen bij het beantwoorden van de praktische en strategische vragen. “Maar,” zo benadrukken de bouwers van de gereedchapskist, “het is niet meer dan een hulpmiddel”

Er is meer nodig dan het aanbieden van al die kennis. Er is een omslag in denken nodig, zegt Van den Broek: “We zijn opgegroeid – ik ook – met toetsen op kennis. Dat je ook naar houding, vaardigheden en het functioneren in de praktijk kijkt is nieuw.” Die omslag in denken krijg je niet voor elkaar door louter kennis door te geven of door docenten alleen te verwijzen naar de online gereedchapskist, waar veel van die kennis te vinden is. De kist kan helpen bij de omslag, meer niet. Daarom wil het project starten met docentwerkplaatsen.

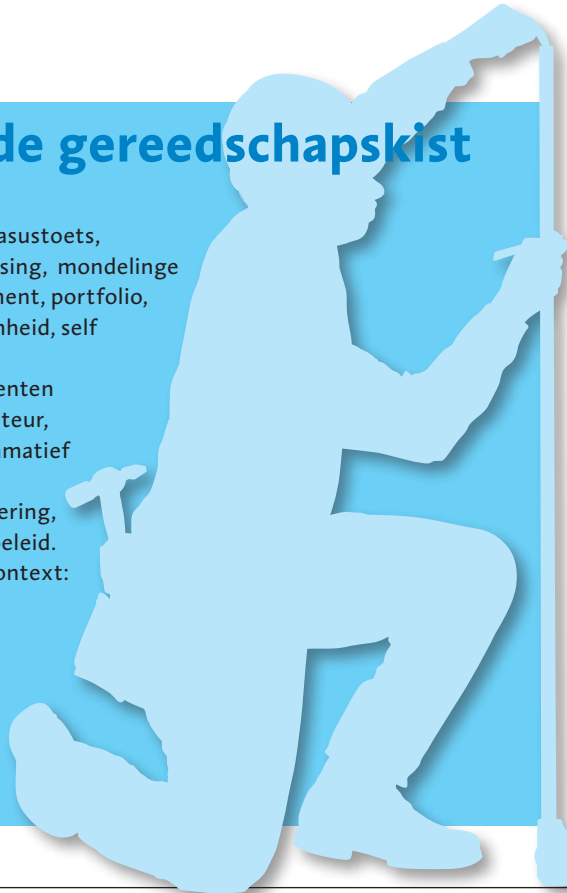
Focus

Een werkplaats is een werkvorm waarin groepen docenten of teams samenwerken aan de ontwikkeling van competentiegericht beoordelen. In bijeenkomsten zullen ze werken aan bijvoorbeeld toetsinstrumenten of organisatiemodellen. Daarbij zullen ze gebruik maken van de expertise van een of meer van de instellingen uit het projectteam en van de gereedchapskist.

Docentwerkplaatsen kunnen op scholen georganiseerd worden of ontstaan rond een thema binnen competentiegericht beoordelen waarmee verschillende scholen te maken hebben. Zo zijn er plannen voor 2008-2009 om te starten met vier werkplaatsen voor het vmbo en mbo. Daarnaast is er nog het plan om een ma-

Instrumenten in de gereedheidskist

- Vragen en antwoorden
- Beoordelingsvormen: 360° feedback; casustoets, criteriumgericht interview, kennistoetsing, mondelinge presentatie. Panelgesprek, peer assesment, portfolio, praktijksimulatie, proeve van bekwaamheid, self assesment, werkstuk.
- Leerlingvolgsystemen en hulpinstrumenten
- Informatie over docentrollen: constructeur, vaststeller, formatief beoordelaar, summatief beoordelaar.
- Schoolorganisatie: faciliteiten, legitimering, externe gerichtheid, visie, personeelsbeleid.
- Informatie over groene beoordelingscontext: o.a. Phoenix, De groene standaard, Actieplan Examinering.
- Trainingen en contactpersonen
- Bronnen
- Begrippenlijst

nagementwerkplaats in te richten. De focus ligt in eerste instantie op de docenten.

De initiatiefnemers verwachten dat die werkplaatsen helpen bij de implementatie van het competentiegericht beoordelen. De resultaten en producten uit die werkplaatsen kunnen weer helpen de online gereedheidskist te verbeteren en te actualiseren.

Zie www.gereedheidskist-beoordelen.nl

Meer informatie: Harm Biemans,
harm.biemans@wur.nl,
tel. 0317-485827 □